

DR. IVAN LAH:

Kralj Vladimir.

Ob 1000 letnici njegove smrti.

prvih časih, ko so prišli Srbi na Balkan, so kakor vsi drugi Slovani živeli tudi oni v zadrugah in plemenih, ki so jim načelovali župani. Ti župani so vladali Srbom več nego 500 let. Zaradi prirodnih mej in ovir je bilo med njimi le malo skupnosti, pogosto pa so se med seboj celo vojevali. Te razmere so izrabili Bolgari, ki so si med tem že uredili svojo državo. Napadali so posamezne srbske pokrajine in jim postavljali na čelo svoje župane.

Tako je neki bolgarski car postavil za župana srbskega župana Caharijo. Ko pa je ta izkušal osvoboditi Srbijo od Bolgarov, je privedel bolgarski car nadenj silno vojsko in svojega nečaka Časlava, da bi ga postavil za župana. Ko je Caharija slišal, da gre nad njega tako velika vojska, je pobegnil v Hrvatsko, Bolgari pa so pozvali druge srbske župane, velikaše in vojvode, naj se priklopijo k njim in naj priznajo Časlava za vladarja. Srbi so se dali prevariti. Prišli so v bolgarski tabor, Bolgari pa so jih napadli in vse posekali. Na to je bolgarska vojska planila v srbske pokrajine, narod je pobegnil v gore in gozdove, njega bivališča pa so bila požgana in opustošena. Ko so se vrnili Bolgari domov, so vzeli s seboj tudi Časlava in so ga vrgli v ječo. Ko je bolgarski car umrl, je Časlav pobegnil in prispel v Srbijo, kjer je pozval narod, naj se vrne v svoje domove. Da bi bil varen pred Bolgari, se je zvezal s sosednimi Grki.

Tako je Časlav počasi združil pod svojo oblastjo mnogo srbskih pokrajin od Jadranskega morja do Save in Morave. Takrat so vpadli v Evropo Madžari in naskočili Srbijo. Časlav jih je premagal in zapolnil preko Save. Toda v Sremu se je zbrala nova madžarska vojska. Časlav je bil premagan in ubit, srbska vojska pa se je vrnila domov. Po njegovi smrti so bile srbske zemlje zopet razdeljene na razne male državice in Grki, ki so se bili med tem okrepili, so si podvrgli skoraj vse srbske pokrajine.

Toda Srbi so vedno poizkušali osvoboditi se tuje nadoblasti. Tako so se l. 976. uprli srbski kraji med Vardarjem in Ohridskim jezerom in so se osvobodili od Grkov. Vodja Srbov je bil Samuel, ki se je proglasil za carja in je hotel združiti vse Srbe in Bolgare v eno državo. Tako so se vzdignili tudi Srbi v Raški, so pobili Grke in osvobodili svojo zemljo. Za njimi so se dvignili tudi srbski rodovi ob rekah Timoku in Moravi. V tem času je vladal v Zeti kralj Vladimir. (Raška in Zeta so stare pokrajine okolo Črne Gore in Albanije.)

Vladimir je sicer priznaval grško nadoblast, toda bil je samostojen vladar. Bil je znan daleč okolo kot pošten, miren in dober vladar. Samuel si je hotel osvojiti tudi njegove kraje. Zato je napadel Drač in premagal Grke, potem pa je krenil z vojsko proti Zeti. Vladimir mu je šel z vojsko naproti in se utrdil na griču Obliku, toda Samuel ga je obkolil in primoral, da se mu je vdal. Zmagovalec je odvedel Vladimira s seboj v svojo prestolico Prespo, kjer ga je zaprl v ječo.

Samuel je imel lepo hčerko Kosaro. Ona je bila kristjanka in je prosila očeta, da bi smela nositi hrano jetnikom. Ko je videla v ječi kralja Vladimira, se ji je zasmilil v srce in ga je hotela rešiti. Prosila je zanj pri očetu. Odločila se je, da postane njegova žena. Samuel je v to privolil; osvobodil je Vladimira, mu vrnil njegovo kraljestvo in mu dal Kosaro za ženo.

Ko je umrl Samuel, je zavladal nad njegovimi pokrajinami njegov sin Radomir. Njega pa je nenadoma napadel stric Vladislav. Ubil je

njega in njegove otroke in sam postal car. Ker pa se je bal maščevanja Radomirovih sorodnikov, je vse po vrsti ubijal in pozval tudi kralja Vladimira k sebi na pogovor. Vladimir pa ni hotel iti k njemu, ker mu ni zaupal. Toda ko se je Vladislav zaklel na lesen križ, da mu ne bo storil nič žalega, mu je Vladimir verjel in je šel k njemu. Ko je prišel Vladimir v Prespo, je šel v cerkev, da se priporoči Bogu. A tu pred cerkvijo so ga počakali vojaki in so mu odsekali glavo.

Zaradi njegove mučeniške smrti je narod Vladimira proglasil za svetnika. Kosara je plakala za njim in je odšla v samostan, v katerem je bil pokopan. Pozneje so prenesli njegovo truplo v samostan sv. Jozvane v Albašanu (dandanes mesto v Albaniji). Na dan smrti kralja Vladimira se zbira na njegovem grobu mnogo ljudi iz vseh krajev (na dan 22. maja). K njegovemu grobu romajo Srbi in Albanci, kristjani in mohamedani, tako da je dan 22. maja eden največjih praznikov v tem kraju.

Vladimirov leseni križ hranijo v Veljih Mikuličih, t. j. vas med Barom in Ulčinjem v Črni gori. Vsako leto gredo Srbi in Albanci ob Trojicah v rani zori na planino Rumijo in nosijo s seboj leseni križ, tako da so še pred vzhodom solнца na vrhu, od koder se krasno vidijo albanške gore in primorski kraji.

Tako živi v narodu spomin na kralja Vladimira. Ohranjen pa je tudi v lepi narodni pesmi, ki poje o teh dogodkih, in naš pesnik Prešerović je napisal posebno lepo pesem »Vladimir in Kosara«.

Letos slavijo tisočletnico Vladimirove smrti z velikimi svečanostmi v Ohridi in ob Ohridskem jezeru, da bi s tem povzdignili spomin na one čase, ko so vladali naši prvi vladarji po krajih, kjer zdaj vladajo tujci.

Ti kraji so po zgodovini podobni našim koroškim razmeram za korotanskih vojvod. Kakor naša Koroška tako so tudi kraji, kjer je živel kralj Vladimir, sedaj v lasti Grkov in Armencev.

Zgodba o kralju Vladimiru kaže, kako težko je bilo v tisti dobi ustanavljati domače države, kako smo zaradi nesloge in razprtije postali sužnji sosednih narodov in koliko časa je bilo treba, preden so vse te lepe dežele od severa do juga prišle končno v skupno samostojno državo.

